

JANA BODNÁROVÁ

NOC turná

Trio
PUBLISHING

NOC t_u rⁿ á

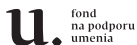

Jana
Bodnárová

NOC t u r ⁿ á

Text © Jana Bodnárová 2018
Cover photo © Boris Sirka 2018
Design & Cover Design © Jozef Tušan 2018
Slovak edition © TRIO Publishing 2018

Vyšlo s finančnou podporou Fondu na podporu umenia

Jana
Bodnárová

NOC t u r n á

Vydalo TRIO Publishing, s. r. o., Trajánova 3A, 851 10 Bratislava, ako svoju 175. publikáciu.
Vydavateľka: PhDr. Magdalena Fazekašová
Rok vydania 2018
Prvé vydanie

Zodpovedná redaktorka: PhDr. Dana Guričanová
Redaktor: Andrej Greguš
Grafická úprava, návrh obálky a príprava tlačových podkladov: Jozef Tušan

Vytlačila tlačiareň Kasico, a. s., Bratislava

ISBN 978-80-8170-049-1

Najskvelejšia vec je noc.

Alda Merini

*Performancie
noci*

Keď sa nad mesto priblížil ovál pulzujúceho svetla (možno z planéty Tralfamador), v parku na námestíčku pred synagógou zavládla meravosť. Mesiac po splne pripomínal nádobu urobenú podľa japonského kánonu: skutočná krása nikdy nie je dokonalá, a tak hrnčiar symetrický tvar po vytočení vázy nepatrne zdeformuje.

Ešte pred chvíľou na námestíčko padalo lístie z gaštanov a sem-tam cupli i úplne posledné plody. Ľakali uzímené mačky, bezprizorného psa a v čase zmätené, potácajúce sa holuby. Čudné ticho.

Ako keby park nebol súčasťou priemyselného mesta, ale večery na rozhraní jesene a zimy, keď tma padá skoro, prinášajú takéto zvuky. Vybuchnú z epicentra vnútorného srdca ticha v predtuche nástojčivosti toho,

čo sa má stať .

A zasa horizontála ticha

.

Starý muž v obleku, s motýlikom, stál pred vstupnou bránou a čakal, kým dostane pokyn zatvoriť ju. Bočné vchody už dávno definitívne zamkli, zámky na nich možno aj celkom zhrdzaveli. O chvíľu sa koncertná sála pod gigantickou kupolou oddelí od sveta. Pár ľudí v hľadisku aj zmĺklo a čakalo s natiahnutým krkom. Iba dve dievčatá v kockovaných sukniach a hrubých šáloch obtočených okolo hrdla si stále šepkali. To drmolenie v tichu znelo ako začiatok hudby. Dovnútra už ani v náznaku nedoľahol hrkot električiek, lomoz áut, pískanie vlaku a škripot brzd, hoci stanica nebola až taká vzdialená. Ticho pred hudbou sa vytlačilo do tvaru polgule . Jej dutina bola kedysi jadrom synagógy. Nad oválnym pôdorysom centrálného priestoru architekt v roku 1928 navršil kupolu ako horu Sion. Mala priemer 21 a 24 metrov, výšku 18 metrov. Vtedy vnútro

synagógy zaplnilo šesťsto mužov a päťsto žien. Tie sedávali na galérii v tvare gondoly. Plávali hudbou vytvorenou žalmami

. Alebo pozerali do farebného svetla pretekajúceho z vitráží zobrazujúcich dvanásť židovských kmeňov. Spomenuli si na vôňu vydateného barchesu, na namočené hrozienka a posekané horkasté mandle, na šaty z vlnenej čipky prichystané na slávnostný večer. Prstami pohládzali rukavičky položené na stehnách. Pripomenuli im jemnulinkú pokožku ich detí pri umývaní.

 Nikomu z nich v tom veľkorysom priestore vtedy neprišli na um iné priestory. Mestská tehelňa, kam ich raz zaženú s ortodoxnými ako stádo, ešte pred naložením do vagónov. Zmätených, bedákajúcich, tušiacich katastrofu. Veď i ortodoxný rabín uväznený s nimi spomenul verš Izaiáša: „A bude volať Pán Hospodin zástupov toho dňa k plaču, náreku...“ Čoskoro tieto neologické židovské ženy i muži zomreli v lágroch. Už nikdy v telesnej

podobe nevstúpili do svojej synagógy. Neuľavili svedomiu svojich vrahov a ich detí i detných detí... Neskôr sa v meste našlo riešenie: synagóga bude slúžiť filharmónii, bude sa tu hrať hudba

Zvonku pevný a masívny kubus stavby na okraji parku pôsobí v svetle lúčov a prvom snežení neimpozantne a nehlučne. Takmer snovo krehko, s enigmou čohosi, čo navždy zostáva za vysokými vchodovými dvermi, ako keby stavba bola postavená s predtuchou.

V ten večer mesto vyzerá ako sanatórium, pacienti sú figuríny v studenom svetle výkladov. Majú presne naprogramovanú krásu tiel a črt, oči s enormnými riasami, pery perleťové, vychudnuté telá ohnuté ako pred kolapsom. Oči sú nástojčivé, ako živé.

Možno skrývajú stav čohosi za sebou, ad absurdum chladného, ľahostajného. Živé dievčatá pozerajúce do žiary obchodov z chodníka sa im podobajú. Aj tanečnica, priateľka mladého skladateľa, s ktorým

práve uteká na koncert, vyzerá ako jedna z nich. Meškajú kvôli nej, ale nehádajú sa. Práve dosiahli parčík, keď videli, ako muž s motýlikom zatvára ťažké krídla brány. Možno ich zbadá a chvíľu počká

Padá prvý sneh, ktorý už zajtra pár hodín po východe slnka zmizne. Ale ten prvý poprašok na trávnikoch lemovaných lampami má zvuk ako ticho Rauschenbergových prázdnych bielych plátien, po ktorých sa vo svetle lustrov výstavnej sály mihali tiene návštevníkov. Alebo slávneho Cageovho 4'33", teda necelých päť minút trvajúceho ticha, ktoré tento večer ešte zaznie pod kupolou synagogy, či ešte dávnejších deviatich prázdnych taktov v pohrebnom pochode Alphonsa Allaisa.

Svetelný ovál záhadnej konzistencie a poslania odvisol ako druhý mesiac nad parčíkom a nikto si ho nevšimol

Pod kupolou začali osvetľovači sťahovať svetlá.

V pološere zintenzívnela vôňa ruží, prachu a kostí. Jeden z hudobníkov kráčal po pódiu a rozsvetcoval triviálne nočné lampky nad stojanmi. Všetci sa sústredili na ticho a predticho, ktoré nikdy nie je absolútne

V parku sa vynorila dvojica starších ľudí. Do horizontály nediania pišťal hlas ženy opakujúci, že jej je zle. Z igelitovej tašky s nápisom Tesco vybrala fľašu minerálky a škatuľku s liekmi. Muž, zhrbený, takmer plešivý, vo vyšúchanom kabáte a v topánkach so zaschnutým blatom, ju schmatol za ruky. Tvrdil, že tie lieky ešte nesmie brať, užila iné a dokonca silnú dávku, nech počká, posadí sa na lavičku, o chvíľu jej bude lepšie. Tučná žena sa šklbala, triasol sa jej podbradok a nadsakovali drôtovité

vlasý odfarbené do blond. Bojovala s mužom o škatuľku s liekmi. Pes a mačky s holubmi ich v riedkom snežení pozorovali. Žena kričala, že to ju rozčúlila tá krava, že raz ju z nej porazí, z jej chamtivosti a nevďačnosti. Muž ju utešoval, aby si to tak nebrala, tá ženská nevie, čo chce. Veď po tom všetkom, čo sa stalo, oni jej prišli zablahoželať a doniesli i bonboniéru! To úplne stačilo, a že či si azda tá ženská želala tortu alebo tureckú pečeň?! Brblal muž a žena sa upokojila.

V diaľke bolo vidno, ako sa ďalšia dvojica v poslednej chvíli prešmykla cez zatvárajúcu sa bránu filharmónie. Chlapec a dievča, cudzinci, ktorí v neďalekom hoteli ilegálne pomáhajú v kuchyni. Brána buchla ako suchý výstrel
. Určila hranicu: vonku a dnu. Z diaľky doliehali cez koruny stromov a medzi chudorľavé kmene zvuky dopravy. Zakaždým iné. Podobné, ale nikdy nie totožné. Denné,

večerné, nočné mesto so svojou hudbou, pri ktorej málokto zastane, aby ju počúval. Jej zvukové tvary sa prevaľujú ulicami, sú to aktívne, neviditeľné tvory. Letia ako náboje alebo balóny priestorom a časom

Kužeľ svetla nasvietil fragment profilu harmonikára. Tvorí melódiu, ktorá niečo pripomína. Nejakú starú, z hlbín vykopanú zvukovú perlu. Hrá pomaly. V hudbe je niečo jednoduché a nevinné. Tóny i tempo vydychujú nostalgiu. Muž hrá s pokojom, možno sám prekvapený, odkiaľ sa tá fascinujúca hudba berie

Teraz sa dvaja hudobníci dotýkajú nástrojmi kaktusov. Kaktusy hrajú samy, svojím vlastným tempom, len ich nechať. Zosilňovače nevydávajú nič pichľavé, škriabavé. Je to zátišie noci, ale nie temné. Skôr striebřisté a humorné. Ako

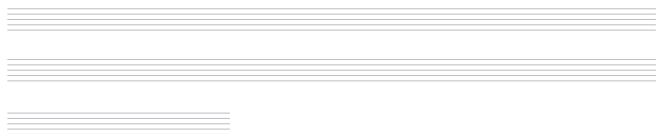
deň v slnku. Ľuďom v hľadisku zvuky pripomínajú niečo intímne, iba ich vlastné a radostné
===== . Klavirista si
sadol za klavír, aby nehral on. Do všetkých mikro-
fónov má hrať priezračná tekutosť ticha i sotva
počuteľný zvuk dychu, zadržíavaný kašeľ, smiech,
šepkané poznámky ľudí v hľadisku, vrzgot sedadiel

===== . Ako to chcel Cage =====
===== .

Hudba je ako vábnička. Prestúpi múry, vojde do
nočných dejov a snov. Vytiahne z postele spiace
dieťa alebo dievčatko, ktoré počuje chodiť pavúky
po stenách v spálni rodičov. Nokturná poláme na
tango. Bude znieť v drsných príbehoch. „Dni patria
všetkým. Noci len nám,“ povedal do kamery chlapec
s tikmi a depesiou v tvári. Kameru si zapol sám.
Potom pred ňou čmáral fixkou nápis na tričko: SE-
RIEM NA VÁŠ OPTIMIZMUS. SOM NEŠŤASTNÝ.

Na chrbtovú stranu napísal: FUCK OFF MCDO-
NALDIZMUS. Tričko si navliekol a vypol kameru.

V nejakom klube práve v tej chvíli znie džez. „Je to hudba duševného zdravia,“ tvrdí mladá žena, ktorá kýva nohou do rytmu, opiera sa laktami o stolík a chlipká džin s tonikom. Je študentkou psychológie, tak vraví ďalej, ako sa patrí: „Milujem tento rytmus a náladu. Je to absolútna radosť. A je živá, vášnivá,“ smeje sa. „Je to nádhera! Príbeh a jeho rytmus! Je to úplný román, v ktorom hlavná hrdinka tancuje o život. Ako ja. Milujem tanec! Kotly plné mužských tiel. A pachov.“

Žena v malom obchodíku s kozmetikou pre ženy zdvihne hlavu. Začula zvuk. Možno je to koncert z neďalekej synagógy. Keď hrá orchester, stane sa, že sem zaveje franforce hudby. Ale môže to byť nebezpečný zvuk. Minulý týždeň v obchodíku s potravinami zavrel zlodej predavačku do chladniarskeho boxu. Vykradol jej kasu i peňaženku. Tá chudera už bola skoro zamrznutá na kosť, keď ju konečne našli. Žena uprene pozerá na vchodové dvere. Mohla už ísť domov a radšej urobiť inventúru vo svojej kuchyni. Dvere sa nepootvorila, veď sú zamknuté! Možno si zlodej počká vonku, schovaný za betónovými kryhami, do ktorých nasadila vres a zakrpatené borovice. Urobila to prezieravo, zostane tu aspoň trochu zelene, lebo neďaleký starý strom chcú vypíliť. Povyťínajú pomaly všetky staré stromy. Nik sa už nad tým nepozastavuje. Niektorým to pripadá ako pogrom na bytosti, ktoré nemá kto brániť. Už sa zotmelo a ženu čaká ešte cesta parčíkom. Koncerty v synagóge sa o tomto čase

len začínajú. A možno to labami vyskočil na dvere túlavý pes. Alebo mačky, čo nepatria nikomu a ona ich občas nakrími, keď v obchode nemá zákazníčky. Z poličky zoberie detský šampón a hodí si ho do kabelky. Dá ho susedke pre jej dievčatko s dlhými vlasmi. Také zvláštne dieťa. Pozerá na človeka a pozerá. Vraví málo a ktovie, ako mu to ide v škole, suseda o tom nerozpráva.

Žena zapla alarm a zamkla dvere svojho malého obchodu s kozmetikou pre ženy. Dnes sa zdržala kvôli inventúre, ale už sa aj tak rýchlo stmieva, pretože sa začala zima. Len sneh svieti ako neón. Pritiahla si okolo krku šál, trochu nevhodný na tento čas. Je hodvábnny, dcéra jej ho toto leto priniesla z Indie. Vrátila sa z akéhosi ašramu ako vymenená. Keď šál viazala mame na hrdlo, pobožkala ju rovno na ústa. To robievala, iba keď bola celkom maličká. Teraz sa od mamy skôr odvracia. Žena sa pri spomienke začne usmievať. Práve vstupuje do parku na okraji mesta, do